

Arbets- och företagsnämnden

Analys – ökade kostnader ekonomiskt bistånd

Förslag till beslut

Arbets- och företagsnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Arbetsmarknadsdirektören fick vid arbets- och företagsnämnden sammanträde den 28 augusti 2019 i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av de ökade kostnaderna för ekonomiskt bistånd.

Analysen visar att ökningen består av kostnader som inte avser utbetalat försörjningsstöd till hushåll utan kostnader för tomhyror. Riksnormen för det utbetalade försörjningsstödet höjdes med två procent inför 2019 och trots det har det genomsnittliga utbetalade beloppet per hushåll endast ökat marginellt. Antalet hushåll med försörjningsstöd minskar liksom genomsnittlig tid med stöd. Den positiva utvecklingen kan dock brytas av potentiellt ökad arbetslöshet hos nackaborna på grund av lågkonjunktur.

Ärendet

Bakgrund

Arbetsmarknadsdirektören fick vid arbets- och företagsnämndens sammanträde den 28 augusti 2019 i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av de ökade kostnaderna för ekonomiskt bistånd. Detta mot bakgrund av att kostnaderna för ekonomiskt bistånd ökat mer än förväntat för juli månad, vilket pekade mot en större budgetavvikelse än tidigare lagd prognos.

Ekonomiskt bistånd 2019 jämfört med 2018

Nedanstående diagram visar utfall för 2018 samt utfall, budget och prognos för 2019. Under 2018 visade resultatet för budgetposten ekonomiskt bistånd på totalt 79,7 miljoner kronor. För 2019 visar aktuell prognos efter november månad på ett helårsutfall kring 81,2 miljoner kronor. Riksnormsökningen med två procent för 2019 motsvarar cirka 1,5 miljoner kronor av utfallet under året.

Resultatet för budgetposten ekonomiskt bistånd består förutom den del som avser faktiskt utbetalat bistånd av ytterligare delar. Dels administrativa kostnader, IT-kostnader och kostnader för tomhyror som uppstår under tiden bostäder i kommunens bestånd som

tidigare använts till tillfälligt boende står tomma i väntan på ny hyresgäst eller avyttring. För 2019 motsvarar dessa kostnader ungefär 500 000 kronor per månad, vilket är en ökning med 155 000 kronor per månad eller cirka 1,9 miljoner kronor på årsbasis jämfört med 2018. Ökningen beror på kostnader för tomhyror.

Under 2019 har utfallet avseende utbetalt ekonomiskt bistånd legat mycket nära prognostiserad budgetavvikelse. De senaste månaderna pekar utfallet mot ett årsutfall som ligger närmare budget än tidigare prognos.

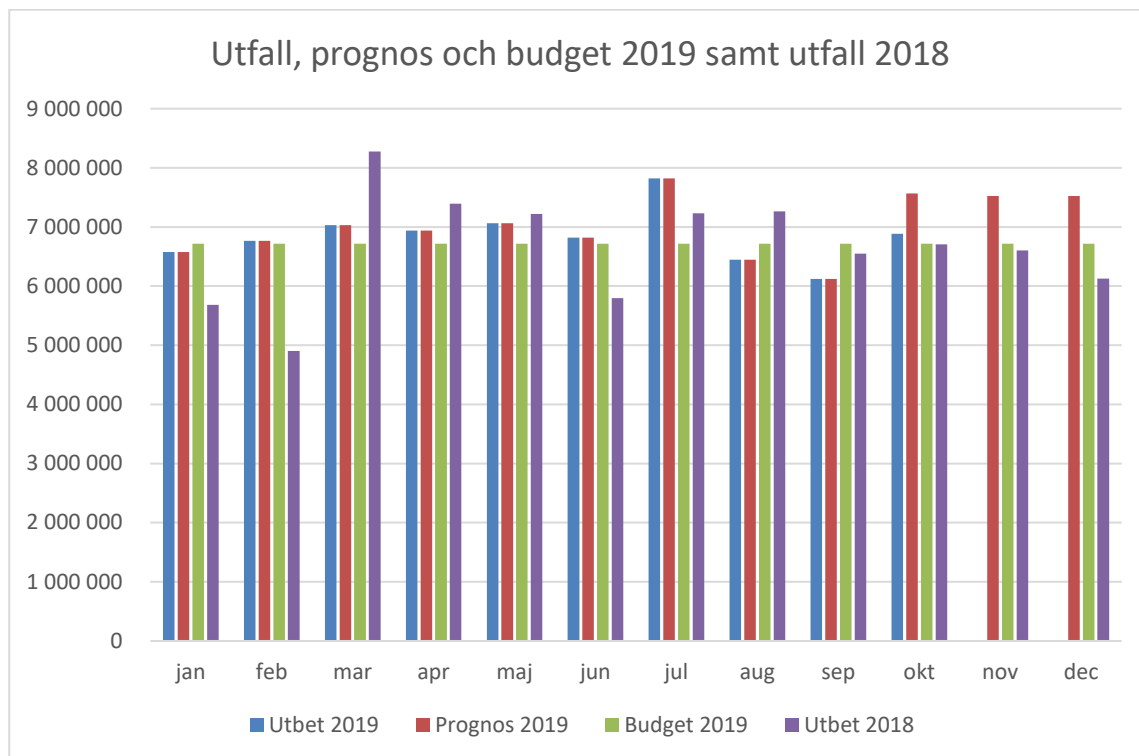

Diagram 1: Utfall, prognos och budget för 2019 samt utfall för 2018

Hushållstyper och genomsnittskostnader

Av de drygt 500 hushåll som i september månad 2019 var aktuella på ekonomiskt bistånd utgjordes den största gruppen, motsvarande 40 procent, av ensamstående män utan barn. Ensamstående kvinnor utan barn var den näst största gruppen med 27 procent av hushållen. Giftn/sambos med barn utgjorde 15 procent av hushållen. Ensamstående kvinnor med barn motsvarade 12 procent medan ensamstående män med barn 2 procent och giftn/sambos utan barn 4 procent. Fördelningen av hushållstyperna har inte förändrats avsevärt mellan 2018 och 2019.

Vid en jämförelse av genomsnittskostnaden per hushåll och år 2018 och 2019 blir det ackumulerade utfallet nästintill det samma, 58 241 kronor för 2018 och 58 174 kronor för 2019.

Antalet hushåll som beviljats ekonomiskt bistånd under 2019 ser ut att minska något under årets senare del. Utvecklingen kommer att följas noggrant.

Tabell 1) Hushållstyp, utbetalt belopp samt snitt per hushåll september 2019.

Familjetyp	Antal hushåll	Procent	Utbetalt belopp	Snitt/hushåll
Ensam man utan barn	211	40%	1 545 441	7 324
Ensam kvinna utan barn	143	27%	1 293 675	9 047
Gift/sambo med barn	77	15%	969 051	12 585
Ensam kvinna med barn	62	12%	641 709	10 350
Gift/sambo utan barn	21	4%	210 940	10 045
Ensam man med barn	9	2%	88 305	9 812
Tillfälligt boende			967 000	
Totalt	523	100%	5 716 121	10 929

O.B.S. Kostnader för tillfälligt boende avser hotell och vandrarhem som särredovisas fr.o.m. juli 2019.

De vanligaste försörjningshindren

Vid beslut om ekonomiskt bistånd dokumenteras en orsakskod till försörjningshindret i verksamhetssystemet. Detta görs för statistikinlämnande till Socialstyrelsen men också för verksamhetens egen uppföljning och planering av åtgärder. De vanligaste registrerade försörjningshindren hos aktuella kunder för ekonomiskt bistånd i Nacka kommun är ”arbetslös – ingen ersättning” som utgör cirka 33 procent av bifallsbesluten. Därefter kommer orsak ”ingen sjukpenning” vilket motsvarar 11 procent av besluten. Cirka 9 procent av besluten är nyanlända som deltar i etableringsprogrammet där orsaken är ”otillräcklig etableringsersättning”.

Antalet hushåll som har kompletterande ekonomiskt bistånd under sin tvååriga etableringsperiod var under januari till september 2018 totalt 314 hushåll det vill säga 28 procent av det totala antalet hushåll under perioden. Under motsvarande period 2019 var antalet 254 hushåll, vilket motsvarar 23 procent av det totala antalet hushåll. Förklaringen till minskningen torde vara att flertalet av dessa hushåll kom till Nacka under 2015–2017 och de lämnar sin etableringsperiod efter två år. Av de som anvisades till Nacka 2017 har de allra flesta flyttat till annan kommun och/eller blivit självförsörjande. Antalet nyanvisade hushåll kommer enligt fastställda kommunal för 2020 och prognos för kommande år inte nå tidigare års nivåer.

Hyresnivåer för nyanlända inom etablering och övriga hushåll

Vid beslut avseende ansökan om ekonomiskt bistånd till hyreskostnad följs en fastställd arbetsrutin som utgår från Försäkringskassans rekommendation om acceptabel hyresnivå för Storstockholm. Hushåll som söker bistånd till hyreskostnad som överstiger dessa belopp kan beviljas ett så kallat rådtrum på tre månader för att hitta en annan lösning. Därefter beviljas enbart det nedan godkända beloppet för hyra. Detta gäller inte för nyanlända som erbjudits genomgångsbostad. I dessa fall beviljas hela hyresbeloppet under etableringsperioden.

Tabell 2) Beviljad genomsnittlig hyreskostnad per månad och hushållsstorlek

Hushållets storlek	Genomsnittlig kostnad/månad
	Storstockholm
1 - 2 vuxna	6 525 kr
1 - 2 vuxna och 1 barn	7 875 kr
1 - 2 vuxna och 2 barn	9 975 kr
1 - 2 vuxna och fler än 2 barn	9 975 kr + 2 100 kr per barn utöver 2

För de hushåll som har behov av genomgångsbostäder skiljer sig hyresnivåerna åt. Exempelvis kan en fyrrumslägenhet kosta mellan drygt 9 000 kronor per månad och 19 000 kronor per månad. Det innebär att en fyrbarnsfamilj med den högre hyresnivån inte har möjlighet att bli självförsörjande under etableringsperioden, utan hänvisas till att söka kompletterande ekonomiskt bistånd på grund av de höga hyresnivåerna.

Genomsnittlig bidragstid

Den genomsnittliga bidragstiden för hushåll aktuella för ekonomiskt bistånd var under perioden januari till september innevarande år 31 månader jämfört med samma period 2018, som var 37 månader. Därmed kan man se en sänkning i genomsnittlig bidragstid från 2018 till 2019. En bidragande orsak till den minskade genomsnittstiden bedöms vara en större utflytt ur kommunen innan, under eller efter etableringsperioden för målgruppen nyanlända.

Risker

Höga kostnader för tillfälligt boende för vissa familjeåterföreningar

Under 2018 har 13 familjeåterföreningar skett där ensamkommande barn och unga återförenats med hela eller delar av sin familj i Sverige. Under 2019 återförenades ytterligare 6 ensamkommande unga med sina familjer. De familjer som återförenas med ensamkommande barn eller unga har sällan möjlighet att själva eller med hjälp av den unge att ordna boende.

Då dessa hushåll inte anvisas till kommunen enligt bostättningslagen och därmed inte erbjuds en genomgångsbostad utan i stället anländer till kommunen som anknytning till sina barn är de i de flesta fall hänvisade till att söka tillfälligt boende via ekonomiskt bistånd. Den totala kostnaden för tillfälliga boendelösningar avseende återföreningsfamiljer är generellt hög.

Indraget stöd från Arbetsförmedlingen

Under våren 2019 pekade Sveriges kommuner och regioner, SKR, på risken för en ökning av försörjningsstödet i kommunerna när Arbetsförmedlingen skulle ta bort insatsen ”extratjänst”. Många nyanlända i Nacka kommun har under eller efter sin etableringsperiod flyttat till en annan kommun, vilket medfört att indragningen av insatsen ”extratjänst” inte haft så stor påverkan på antalet hushåll med försörjningsstöd som tidigare prognostiserats. Utvecklingen kommer att följas.

SKR var även kritiska till att vissa arbetsmarknadsinsatser för personer som bedöms stå långt från arbetsmarknaden skulle tas bort hos Arbetsförmedlingen.

Bedömningen är dock att det dröjer innan konsekvenserna av detta syns avseende kostnaderna för ekonomiskt bistånd.

Analys

Sammanfattningsvis visar analysen att en större ökning än prognosticerad budgetavvikelse på helår troligtvis inte är att vänta. En viss ökning av genomsnittskostnaden per månad och hushåll, på grund av höjd riksnorm, och dyra tillfälliga boendelösningar ligger inom ramen för prognosen. Ökningen av andra kostnader än för faktiskt utbetalt ekonomiskt beror på en ändrad fördelning av kostnader för tomhyror inom kommunen.

Cirka 3,5 miljoner kronor av utfallet för ekonomiskt bistånd 2019 avser kostnader som inte beror på ökat antal hushåll eller ändrat behov hos desamma. Med avdrag för dessa kostnader är prognostiserat utfall för 2019 lägre än för 2018. Vidare pekar de flesta data på att trenden är positiv. Antalet hushåll minskar under höstmånaderna 2019, liksom den genomsnittliga bidragstiden. De risker som har identifierats har begränsad inverkan på det ekonomiska utfallet. Nyanlända familjer har lägre behov av bistånd efter etableringsperioden än tidigare prognos.

En trend som riskerar att bryta den positiva utvecklingen är den lågkonjunktur som verkar ha inletts. Försörjningshinder i form av arbetslöshet är redan den mest förekommande orsaken till behov av ekonomiskt bistånd. En ökning av antalet arbetslösa nackabor riskerar att påverka utfallet för både ekonomiskt bistånd och relaterad verksamhet inom arbetsmarknadsinsatser negativt.

Förebyggande arbete

Ett antal aktiviteter som syftar till att motverka uppkomst av en negativ kostnadsutveckling samt minska behovet av (långvarigt) ekonomiskt bistånd pågår eller planeras.

Hembesök kommer att genomföras i syfte att säkerställa att rätt bistånd utbetalas till rätt kund samt att i ett tidigt skede identifiera behov av ytterligare stödinsatser.

En insats med individuell "case manager" planeras för att stötta personer som står långt i från arbetsmarknaden och som har uppburit ekonomiskt bistånd under längre tid. Den individuella insatsen kommer att erbjuda ett extra sammanhållet stöd för kunder/hushåll med komplexa behov. Vidare planeras en drop-in-funktion kopplat till arbete, ekonomi och bostad för personer i behov av extra stöd i myndighetsfrågor.

Bedömningen är att aktiviteterna är tillräckliga för att verksamheten under kommande år ska kunna bedrivas inom beslutad budgetram. Det bör dock noteras att utfallet för ekonomiskt bistånd är beroende av många andra faktorer, som till exempel konjunkturläget.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Analysen har inga konsekvenser för barn.

Frida Plym Forshell
Arbetsmarknadsdirektör
Arbets- och företagsnämnden

Kirsti Kanttikoski
Biträdande enhetschef
Etableringsenheten